

VAD VIKHEDEN GAV

Från forntid till nybyggartid

På Vikheden finns spår efter tre olika epoker av människans närvaro i området. Ett fångstgrops-system minner om den älgjakt som var ett viktigt inslag i ekonomin för forna tiders jakt- och fångst-folk. Ett antal samiska härdar visar på hedens betydelse för den tidigare renskötseln, och en tjärdal om skogsbinäringarnas betydelse för nybyggarnas ekonomi.

Att jaga älg i grop

Här på heden finns ett fångstgropsystem med 15 gropar. I Norrland har jakt på älg och även vildren med hjälp av fångstgropar förekommit i över 7 000 år. Dessa gropar är inte daterade, men man vet från andra undersökningar att det kan skilja flera tusen år mellan de gropar som i dag tycks hänga samman i ett system. Metoden förbjöds i lag 1864. Då fanns det i stort sett inga älgar kvar i Norrland.

Illustration: Constantin Tica, Västerbottens museum

Samevistet

På heden finns också fyra samiska härdar. Två av dem ligger kant i kant med en fångstgrop. En härd består av en oval krets av stenar. Dessa härdar är ofta det enda som återstår efter ett övergivet viste. Visten förlades oftast till åsrygg, nära en sjö eller en myr, eller som här intill en fors i älven.

Nybyggarna

Det första nybygget i Ekorrslele upptogs på älvens östra sida i mitten av 1700-talet. Här på västra sidan finns byns andra kärna, Övre Ekorrslele. I båda områdena finns flera välbevarade äldre gårdar utmed gamla byvägen. I Nedre Ekorrslele, ursprungligen ett fäbodställe, inleddes den fasta bosättningen troligen vid mitten av 1800-talet. Dagens bebyggelse är typisk för de gårdar som tillkom under 1930- och 1940-talen, när egnahemsrörelsen var som mest levande.

Tjärbränningen

Nere mot älvkanten kan Du se resterna efter en stor tjärdal. Tjärbränning var ett sätt att skaffa familjen det extra tillskott av kontanter som man så väl behövde. Ekorrslele-borna var betydande tjärproducenter. Under åren 1890–1900 framställde de cirka 80 tunnor tjära per år.

Foto: Västerbottens museum.

Såväl män som kvinnor deltog vid tjärbränningen. På denna bild från 1918 ses en nyanlagd tjärdal i Ekorrslele.

Men as well as women took part in tar-boiling. In this picture from 1918 you can see a newly built tar pile in Ekorrslele.

What Vikheden Could Offer

At Vikheden there are remains of three different ways of living. A system of hunting-pits comprising 15 pits indicates the importance of elk-hunting to ancient hunters. Nearby are four hearths, which are the remains of an old Sami encampment that was once situated here. The hearths show where the cots were placed. Down by the river you can find remains of a large tar pile. The settlers in the nearby village of Ekorrslele were large manufacturers of tar around the turn of the century.

Fornlämningar är skyddade enligt lag.